

Juraj Kazamek (1882 – 1956)

V obci Betliar, na priechelí budovy obecného úradu, je umiestnená pamätná tabuľa významnému rodákovi, slávnemu husľovému virtuózovi Jurajovi Kazamekovi. Dnes už málokto pozná toto meno, v prvej polovici 20. storočia ho však poznala celá Európa, ba aj Amerika.

Na mieste rodného domu Juraja Kazameka stojí dnes budova penziónu Barónka, niekdajší dom podnikateľa Aloisa Šébla, na poschodí ktorého bola kedysi sála na kultúrne podujatia. Práve tam sa 26. augusta 1934 uskutočnil koncert usporiadaný miestnym odborom Matice slovenskej, ktorý Juraj Kazamek venoval svojim rodákom.

Repertoár pozostával z ôsmich skladieb rozličných autorov, medzi ktorými nechýbali také mená ako Paganini, Smetana a Beethoven. Koncert mal veľký úspech a mimoriadne pochvalne sa o ňom vyjadril aj regionálny týždenník Šafárikov kraj, ktorý viackrát informoval aj o niekoľkotýždňovom pobyte Kazameka v rodnej obci.

Z tohto zdroja sa dozvedáme aj o ďalších dvoch koncertoch, na ktorých Juraj Kazamek predviedol svoje umenie: 9. septembra to bol koncert v sále papierne v Slavošovciach a 16. septembra vo veľkej sále radnice v Rožňave. Ako sa píše v novinových správach, všade to bol obrovský úspech a nadšenie vďačného publika, ktoré ocenilo nielen umenie sólistu, ale aj klavírny sprievod v podaní vynikajúcej klaviristky pani Šarloty Šikúrovej z Rožňavy, ktorá Kazameka sprevádzala na všetkých domácich koncertoch.

Tento príspevok vznikol vlastne vďaka zachovaným fotografiám, ktoré dokumentujú túto umeleckú spoluprácu. Ako spomienku na svoju starú mamu ich uchováva dlhé roky Gabriel Šikúr z Rožňavy, ktorý nám ich láskavo zapožičal. V prílohe ich predstavujeme aj našim čitateľom.

Vzácné fotografie exkluzívne u nás

Na spoločnej fotografii sedí Juraj Kazamek obklopený členmi rodiny pani Šikúrovej – vedľa nej stojí manžel a sestra (manželka známeho rožňavského lekára ruského pôvodu Maximova), je tam aj ďalšia príbuzná s dcérkou a stojaci chlapec je syn pani Šikúrovej, otec pána Gabriela, ktorý nám poskytol fotografie.

Na ďalšej fotografii je Juraj Kazamek v spoločnosti neznámeho bradatého pána, pravdepodobne niektorého kolegu z konzervatória v Koblenzi. Na rube fotografie je toto venovanie: „*Na milú spomienku milostivej panej Charlotte Šikurovej s úplou úctou Juraj Kazamek v Rožňave 17. augusta 1934*“.

Ďalšie venovanie napísal na čelnú stranu bulletinu s jeho životopisom v angličtine: „*Na milú spomienku spoločného muzikovania milej panej Charlotte Šikurovej v Rožňave 18. augusta 1934. Juraj Kazamek*“.

Obidve tieto venovania sa viažu k ďalšej fotografii, ktorá zachytáva spoločné cvičenie obidvoch umelcov pri klavíri, pravdepodobne v byte pani Šikúrovej, kde sa pripravovali na tri spoločné koncerty.

Na milú spomienku spoločného muzikovania milej panej Charlotte Šikurovej v Rožňave 18. augusta 1934. Juraj Kazamek

GEORGE KAZAMEK,
violinist,
available for concerts and recitals.

GEORGE KAZAMEK was born in Beller near Roznava, in pre-war Hungary, now a part of Czechoslovakia. When he was eight years old, he emigrated to the United States with his parents, and lived for a while in Philadelphia, Pa. later moving to Johnstown, Pa.

Torced by poverty, he was obliged to work in a coalmine at the tender age of ten, and continued to do so for six years in order to help support his younger brothers.

In his spare time, however, he studied music indistinctly under a good local teacher Mr. Albert Dorai, who, seeing his great musical talent, advised his father to send him to New York to study.

Kazamek was admitted as a student to the National Conservatory of Music of America in New York, where he was secretary and studied at this institution for one year, Violin under Leopold Lohatsberg, who was a favorite pupil of Wieniawski and Theory under Max Spieser.

During the World War, he served with the American Army, both an enlisted man and officer in France, and after the Armistice with the Army of Occupation in Germany. While in France, he had an opportunity to study conducting under André Caplet and Albert Mesard, instrumentation under Francis Casadesu, and harmony under Pugno, and in Germany he perfected himself on the Violin for three years under Wilhelm Kien. Later, he finished under professor Otašar Sevek in Prague (Czechoslovakia), the greatest violin pedagogue of all times.

It is astonishing to watch Kazamek's steady progress in the face of all obstacles, his hunger for knowledge, his life long perseverance to reach his ideal, his love for his violin upon which he practiced during his free time daily as much as regular hours, until he nearly ruined his health.

Kazamek is not here to amuse his hearers, he is here a living example to all the World: he has worked his way up by his perseverance, from a coalminer to a Violin virtuoso, up to now, an husband of a wife. His repertoire includes everything written for the violin, from Corelli until the present day.

DRESS NOTICES

Dietrich Zeitung Berlin. . . . The Festival was especially benefited by Violin Virtuoso George Kazamek from New York, who played the Mendelssohn Violin Concerto like a finished master.

Deutsche Allgemeine Zeitung, Berlin. „The Violin Virtuoso George Kazamek from New York played the Mendelssohn Violin Concerto with fine artistic feeling.“

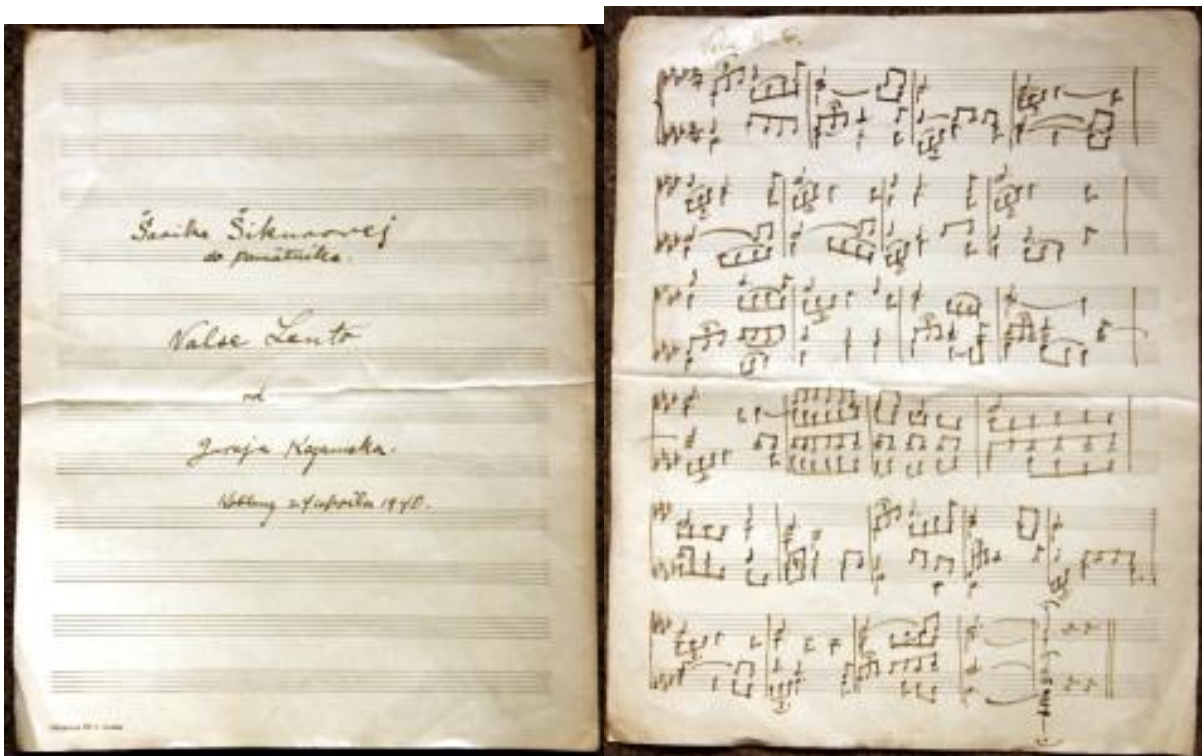
Mitteldeutsche Zeitung, Berlin. „The Violin Artist George Kazamek played himself right into the hearts of his large audience with the well known Violin Concerto of Mendelssohn. Clean technique and warm soulful interpretations were the marks of his ripe knowledge. Long continued applause was awarded to this sympathetic artist for his mastery playing.“

Banner Nachrichten, Bamberg, Germany. „The high point of Artistry was reached however by the Sonata for Violin and Piano by Antonio Vivaldi and the Violin Rhapsody by Krumpholtz interpreted in a masterly way by Mr. George Kazamek, violin, and Musical Director Bernhard Schneider, piano. . . . The applause was so stormy and continuous, that the two artists were obliged to add a delicate 'Nerzet' as an encore number“.

Lidove Noviny, Brno, Czechoslovakia. . . . and he (George Kazamek) commenced to play. Striking like deep sadness issued from his violin, sadness of forgotten people that have suffered much. But the longer he played, the more he won his hearers. It was as though his physical appearance was lost in those intricate tones that he searched to which he imparted color, softness, sharpness, strength, everything in him lived through his playing, and we lived through hearing him play. . . .

Portland Press Herald, U.S.A. „Mr. Kazamek is a Violinist of considerable skill and one of the most attractive numbers on his program was the „Slovak Rhapsody“ which was played in a dancing and finished style. As an encore he gave the ever popular „Nerzet“ in 12 to Beethoven.

Aj notový záznam s venovaním: „*Šarika Šikurovej do pamätníka. Valse Lento od Juraja Kazameka. Koblenz 24. apríla 1940*“, ktorý poslal už po návrate do Nemecka, svedčí o jeho veľkej vďačke za spoluprácu. O tom, ako vysoko si cenil klavírnú hru pani Šikúrovej, svedčí aj jeho pozvanie na spoločné koncertovanie do USA, ktoré však neprijala.

Napriek tomu jej ako spomienku na svoj tamojší koncert z roku 1947 poslal bulletin so svojou fotografiou a programom. Z januára 1949 je list, s ktorým Kazamek z New Yorku posielala pani Šikúrovej nejaké listiny (asi odporúčania), na základe ktorých by si mohla vybaviť povolenie na vyučovanie klavírnej hry.

HOLY TRINITY SLOVAK LUTHERAN
MEN'S CLUB
PRESENTS

GEORGE KAZAMEK
CONCERT VIOLINIST
GARFIELD HIGH AUDITORIUM
SUNDAY, DECEMBER 7, 1947
3 P. M. DONATION 75c

Programme

1. Organ Solos: Wm. Janos Church
2. Sonata in G major: G. Henle
Viol. Concerto Op. 109
3. Overture: J. S. Bach
for viola da gamba
George Kazamek
4. a) Clair de Lune: C. Debussy
b) The White Shroud: Ch. F. Buffu
c) Valse in E major: P. F. Tchaik.
5. a) Melody: Sam. C. H. Butler
b) The Rondo for Violin: Paganini
6. a) Spring Music from Piano Concerto: Ed. Grieg
b) Religiosa: F. Liszt
Viol. Soloist: Church

- a. Nobody Knows the Trouble I've Seen
Revised version by George Kazamek
- b) Mazurka: George Kazamek
c) Sacred Rhapsody: Kachella
George Kazamek
7. "From Pearl Harbor until my Liberation
by Gen. Patch's 7th Army." - G. Kazamek

The End

With Best Wishes To You And Yours,
For Your Continued Success.

"Remember to Attend Your Church Regularly"

PESINWAY PIANO
finishes through mercy
of
S. Y. LESKO and J. HURAK, St.

Súčasne sa jej ospravedľňuje za meškanie kvôli jeho dlhotrvajúcej chorobe a dáva pozdravovať jej rodinu, manžela, sestry a „...môj milý rodný Betliar“. Podpisuje sa „v hlbokoj úcte Váš Juraj Kazamek“.

New York 21. let. januara 1879.
Drahá Pani Siskarova,
Dnesim dnom sam gajstam
jedane listiny.
ale vse prvy dopis sam detal
1878. sam hle sbor. Vseje
hde sam bal s titlov. paty
v imen ustave pro vlastnost
sam bal s. samars na
gotovenic. Kad sam sa
navratil do New Yorku,
navratil sam najet vse
dopis, hde moze samars panj
muj vicitela i jhu. pias tato
shu.
Mijn je na gale lade
pripoznicich listin, klugina
Namora vas prijme, a je budite
vopisovat vane vlastnosti
v maji miluj Rojstane.
Pozornym vade mile
lastni, vachovna samzela
a maji miluj rodny Bashar
a maji sblzokij vete vni
Juraj Kazamek

PROGRAM
koncerte solisto-orchestra p. Juraja Kazamek, usporiadaneho
dňa 28. augusta 1886. koncertna ochotna spolka slovenská v Betliari.
Predsed. porie p. Pavel Barak, prodekan miestneho odboru.

I.	1./Fugatai	Spolka s soli.
	2./Pastora	S. Gocoviny.
	3./Barokla	Slovenské repediciai vri klaviri poci Barista Siskarova a Jozefovy.
	Predložka:	
II.	1./Sestaven	Spolka S. Bar.
	2./Sella	Spolka S. Bar.
	3./Killer	Idilla "Hysa piate". Pri klaviri spolia Spolka Siskarova.
III.	1./Pojumy	Spolka S. Bar. Spolka S. Bar.
IV.	1./Kazamto	Digkova pizna.
	2./Dostal	Spolka S. Bar.

PROGRAM
koncerte solisto-orchestra p. Juraja Kazamek, usporiadaneho
dňa 28. augusta 1886. koncertna ochotna spolka slovenská v Betliari.
Predsed. porie p. Pavel Barak, prodekan miestneho odboru.

I.	1./Fugatai	Spolka s soli.
	2./Pastora	S. Gocoviny.
	3./Barokla	Slovenské repediciai vri klaviri poci Barista Siskarova a Jozefovy.
	Predložka:	
II.	1./Sestaven	Spolka S. Bar.
	2./Sella	Spolka S. Bar.
	3./Killer	Idilla "Hysa piate". Pri klaviri spolia Spolka Siskarova.
III.	1./Pojumy	Spolka S. Bar. Spolka S. Bar.
IV.	1./Kazamto	Digkova pizna.
	2./Dostal	Spolka S. Bar.

Z knihy amatérskeho historika

Spomienka na tohto vynikajúceho umelca na dlhé desaťročia upadla do zabudnutia. Vzkriesil ju až v roku 1991 ďalší betliarsky rodák, amatérsky historik Ján Schlosár, ktorý zhromaždil všetky dostupné údaje o umelcovi do brožúrky s názvom *Z baníka virtuóz Juraj Kazamek z Betliara (1882 -1956)*, ktorú v roku 1992 vydal Obecný úrad v Betliari pri príležitosti 110 výročia jeho narodenia.

Vyberáme z nej najdôležitejšie údaje zo života slávneho rodáka, aby sme túto osobnosť aspoň trochu priblížili našim čitateľom (brožúrka je dostupná v rožňavskej knižnici; je to mimoriadne zaujímavé čítanie, ktoré odporúčam každému milovníkovi hudby).

Juraj Kazamek sa narodil 28. februára 1882 v Betliari v rodine chudobného kováča. Ako deväťročný odchádza z rodnej obce s rodičmi do Pittsburgu v USA, kde pracuje s otcom v uhoľnej bani, aby pomohol rodičom vychovať troch mladších súrodencov.

Vo voľnom čase sa venoval hre na husliach pod vedením miestnych učiteľov. Túto záľubu si priniesol ešte z domova, kde už ako dieťa dostal šťastnou náhodou prvé husličky.

Po piatich rokoch práce v bani sa začína venovať výlučne hudbe a vystupuje s baníckou kapelou v Johnstowne v Pensylvánii, kam sa rodina presťahovala. V roku 1900 sa oženil s dcérou svojho učiteľa Johna Millera a o rok nato začína študovať na Národnom konzervatóriu v New Yorku husľovú hru a hudobnú teóriu.

Po deviatich rokoch štúdia zostáva v New Yorku, kde pôsobí medzi krajanmi a usporadúva koncerty. V ďalších rokoch absolvuje koncerty v USA, Londýne, Paríži, Amsterdame, Berlíne i Prahe.

Počas 1. svetovej vojny dobrovoľne vstupuje do americkej armády v Európe, slúži vo Francúzsku a na Rýne. Je huslistom v 100-člennom orchestri americkej armády, neskôr jeho dirigentom.

Po vojne sa nevracia k rodine do USA, opúšťa ju a natrvalo sa usadzuje v Koblenzi v Nemecku, kde zakladá novú osemdesiatčlennú kapelu, s ktorou koncertuje po celej Európe, v roku 1921 i v Bratislave.

Počas krátkeho pobytu a koncertovania vo Francúzsku študuje dirigovanie, inštrumentáciu a harmóniu u tamojších významných profesorov. V roku 1923 vystupuje z armády a absolvuje

umelecké turné po Francúzsku, Švajčiarsku a Nemecku, počas ktorého sa opäť zdokonaľuje v husľovej hre u svojich bývalých profesorov.

Svoje štúdiá končí u slávneho českého profesora Otakara Ševčíka v Písku. V roku 1926 sa prvýkrát vracia do vlasti a koncertuje na rôznych miestach Slovenska; dokonca je hosťom prezidenta Masaryka v Topoľčiankach.

V tom čase sa viac venuje aj komponovaniu, a to hlavne na motívy slovenských ľudových piesní. V roku 1929 opäť koncertuje v Bratislave a v roku 1932 hrá s veľkým úspechom v Berlíne Mendelssohnov husľový koncert, čím sa splnila jeho túžba z detských rokov.

O dva roky nato koncertuje v bratislavskom rozhlase a rodnom Gemeri, kam sa túžil raz vrátiť, čo sa mu ale nepodarilo. Ako profesor hudby a koncertný majster v Koblenzi bol počas druhej svetovej vojny prenasledovaný nacistami a dostal sa do koncentračného tábora, odkiaľ ho oslobodila americká armáda.

Tieto útrapy podlomili jeho zdravie a mali neblahý vplyv aj na jeho telesnú schránku (je o ňom známe, že bol vegetarián), takže už po vojne nemal dostatok síl, aby sa vrátil do rodiska. Zomrel v Koblenzi 26. júla 1956, kde je aj pochovaný.

16. 9. 1934 – 16. 9. 2014

V tomto krátkom resumé z brožúry Jána Schlosára sme nemali dostatok miesta, aby sme citovali v nej uverejnené správy z tlače o koncertoch konaných v roku 1934 v Gemeri. Na ilustráciu prikkladáme aspoň fotografie strojom písaných programov z koncertov v Betliari a Rožňave, kde sú uvedené aj mená sprievodných klaviristiek Šarloty Šikúrovej a debutantky Lenky Márkušovej.

Na pani Šikúrovú mám aj osobnú spomienku. Spája sa hodinami baletu, ktoré som navštevovala ako žiačka základnej školy. Naše tanečné cvičenia a následné vystúpenia sprevádzala na klavíri vždy pani Šarlota už ako dôchodkyňa.

Vlastne vďaka jej brilantnej klavírnej hre som si už v detstve zapamätala mnohé významné klavírne skladby a vybudovala vzťah k vážnej hudbe.

A čo sa týka Juraja Kazameka, jeho meno poznám tiež od detstva. Často ho spomínal môj otec, ktorý sa už ako mladý chlapec učil hrať na husliach. Počas pobytu Juraja Kazameka v Betliari slávny umelec vyhovel jeho prosbe a ako hudobný pedagóg mu ochotne venoval niekoľko hodín.

16. septembra tohto roku uplynie presne 80 rokov od koncertu Juraja Kazameka v Rožňave. A vďaka zachovaným fotografiám si pri tomto výročí pripomíname aj umenie nadanej rožňavskej klaviristky Šarloty Šikúrovej, ktorú s týmto umelcom spájala nielen hudba, ale podľa zachovanej korešpondencie aj osobné priateľstvo.

Je potešiteľné, že tradícia výchovy nadaných klaviristov je v Rožňave stále na vysokej úrovni vďaka hudobným pedagógom tunajšej základnej umeleckej školy. Bol by to hold umeniu ich bývalej kolegyne klaviristky a betliarskeho husľového virtuóza, keby raz mohla táto škola pripraviť koncert na ich počesť. Možno aj s rovnakým repertoárom, aký bol prednesený 16. septembra 1934 v Rožňave.

Edita Kušnierová - *Autorka je historička umenia*

Foto: Gabriel Šikúr

Zdroj: www.obecbetliar.sk